

190 let kostela sv. Martina ve Veselé u Valašského Meziříčí

29. 8. 1821 - 29. 8. 2011

„Ten veselský kostelíček, kolem něho hustý les...”

190 let

kostela sv. Martina ve Veselé u Valašského Meziříčí

29. 8. 1821 - 29. 8. 2011

„Ke cti a slávě Boží a k spáse duší nesmrtelných...”

(dle starých listin)

✧ *Vydala Římskokatolická farnost Veselá* ✧
Veselá 2011

Z historie kostela sv. Martina, farnosti a hřbitova ve Veselé

Dějiny veselského kostela (s farou a hřbitovem) můžeme datovat již před rok 1396, kdy patronát zdejšího chrámu náležel manům v Arnoltovicích (dnes Poličná u Valašského Meziříčí). Kostel byl dle ústní tradice zasvěcen Nejsvětější Trojici a byly k němu přifařeny pravděpodobně také vsi Střítež a Hrachovec, které i po mnoha staletích odkazovaly na zdejší kostel. Ostatně ke kostelu byly přifařeny také vsi Malá Bystřička, Velká a Malá Lhota a Brňov.

Místo nejstaršího kostela se pokusil v minulosti určit například historik a vlastivědný pracovník P. Eduard Domlúvil, který předpokládal jeho polohu někde na půli cesty mezi Veselou a Stříteží (i když poněkud blíže větší Stříteži), kde se ona lokalita dodnes pojmenovává Kostelisko.¹ Musíme si uvědomit, že v nejstarších dobách šla cesta z města Meziříčí na hrad Rožnov a do městečka Rožnova právě levým břehem řeky Bečvy, tedy i pod vsí Veselou, kde stával ochranný hrádek (hradiště), jehož existenci odrážejí tradované pověsti o původu Veselé. Kdy tento kostel zanikl, není přesně známo, pravděpodobně však v průběhu husitských válek, tehdy na celém panství katolická víra ochabla. Také mnozí obyvatelé Veselé změnili v tomto čase své vyznání. Již počátkem 17. století se ovšem k církvi katolické opět bezpečně navraceli, což je zřejmé z mnohých odkazů na veselský kostel², který byl vystaven pravděpodobně již přímo nade vsí Veselou v roce 1586.³ Zmínka velkolhotského evangelického faráře Josefa Gerži z roku 1820 o tom, že po roce 1620 byl ze Stříteže do Veselé přesunut bývalý protestantský dřevěný kostelík (vystavěný ve Stříteži údajně po roce 1610, možná i starší), se jeví jako málo pravděpodobná.⁴ Mohlo se tedy spíše jednat o převoz zařízení než celého kostela, a to ne po roce 1620, ale již v roce 1586 (možná po veliké vodě) při budování nového kostelíku ve Veselé. Tento chrám byl již pravděpodobně zasvěcen sv. Martinovi.

Další zmínka o veselské faře je až z roku 1625, kdy pro nedostatek kněží nemohla být obnovena duchovní správa a Veselá tak byla přifařena do Meziříčí, v roce 1666 pak do Rožnova, odkud pětkrát do roka docházel sloužit mši rožnovský farář. V roce 1672 je ve veselském kostele připomínán oltář, stříbrný kalich, mešní roucho a 24 zlatých na hotovosti, některé odkazy na gruntech, při kostele pak farní zahrada a louka. V roce 1689 koupila do chrámu Páně ve Veselé vdova Zuzana Korábečná z Malé Bystřice zvon v hodnotě 30 rýnských moravských, které odkázal její muž. V té době byl veselským kostelníkem střítežský sedlák Martin Hřiva (mezi léty 1690-1740). Navzdory pilné pastorační činnosti katolických kněží se ovšem i několik desetiletí po vydání Obnoveného zřízení zemského setkáváme na Valašsku s četnými zprávami o existenci příslušníků protestantských církví. 14. prosince 1694 tak meziříčský děkan P. Ondřej Ignác Helmesinus zaslal olomouckému biskupovi

¹ Hluboká průrva oddělující lokalitu Kostelisko od Veselé vznikla podle Dobeše (1947) teprve až kolem roku 1870 potokem Černým. Z místa níže mlýna střítežského na břehu, kde stával dříve kostel, odvádělo se ještě v roce 1740 veselskému kostelu ročně 1 funt vosku (Dobeš, 1947).

² Tak například v roce 1615 odkázal Jan Fojtů „na kostel veselský“ 33 Rýnských, „na kostel“ jsou odkazovány peníze i v letech 1622 až 1623. V roce 1623 je u gruntu Jiřího Pomkly vedena „železná (nehynoucí) kráva“, ze které měl povinnost odkládat ročně 20 grošů na veselský kostel. Poslední zmínky o odkazech na veselský kostel jsou z let 1664 až 1689.

³ Zašovský rektor (řídící učitel) Jan Vranečka v roce 1728 uvádí, že v tomto starém shnilém dřevěném kostelíku byl za oltářem čitelný letopočet 1586 se jménem *Andreas Wratkowsky*. Pokud vezmeme do úvahy, že tento kostelík tak vydržel 142 let, lze předpokládat, že v předešlých staletích zde byly kostely vystavěny někdy kolem roku 1300 a 1450

⁴ Nicméně také podle Dobeše (1947) byl starý kostelík na pomezí Stříteže a Veselé podle některých pověstí zbořen po třicetileté válce. Autor cituje také poslance Zemského sněmu, rožnovského starostu a měšťana Michala Jurajdu (1812-1874), který prý v Brně v Zemských deskách vyčetl, že původní kostelík byl podemlet vodou, musel být rozebrán a byl odvezen do Veselé, kde byl vystavěn jako katolický na dnešním hřbitově. Neuvádí však dataci. Například Dobeš (1947) uvádí, že podle lidové pověsti byl starý kostel rozebrán a přenesen na horní konec (právě asi z Kosteliska) po roce 1711.

Karlovi z Liechtenštejna seznam nekatolíků – tedy osob odpadlých a nepřístupujících k přijímání z obcí na Rožnovsku a Meziříčsku. Z obyvatel vesnice Veselé zde jsou uvedeni například Jiří Fojt a jeho žena Anna, Mikuláš Hřiva s matkou Zuzanou, Jiří Zetek, Pavel Hřiva, Václav Kmet, jeho manželka Zuzana a dcery Mariana a Kateřina, Jan Fojtů a někteří další.

Se stavbou nového dřevěného kostela s věží bylo ve Veselé započato 16. června 1728. Byl 7 sáhů dlouhý a 5 široký (1 sáh = 1,778 m), postavený na stejném místě jako ten předešlý. Náklady na jeho budování poskytl majitel panství František Ludvík hrabě ze Žerotína (1716-1731), kromě veselské obce na stavbu přispěla také Zašová, Malá Bystřice, Střítež, Brňov a Malá Lhota. Vysvěcen byl 23. ledna 1729 a stal se filiálním kostelem rožnovské fary a desetkrát do roka se v něm směla sloužit mše. O výstavbě a vysvěcení tohoto kostela velice podrobně referuje dnes již mnohdy obtížně srozumitelnou češtinou Jan Vranečka ve své kronice: „*Leta 1728 dně 16. Juny ve Veselej kostel novy dřevěny jest začaty staveny byl.*“ V ten čas „*přišli za dešť sprocesí z těch dědin, kteří k tomu kostelu patří z Malej Bystřičky, ze Lhot i Brňova, z Veselj do Zašovej k Paně Marii prosit a naspatek ze Zašovej jdouce ja rektor šel jsem s nimi až do Veselej a tam přijdouce (...) pomodlili sme se 3 krat Otče naš a tolik Zdravas Maria a svaty Martine pros za nas. A takž na tenž kostel naklad vedli tito dědiny kostela 14 fr 30 x, Velka Lhota 31 fr 15 15 x, Mala Lhotka 11 fr. 14 x, Brňov 12 fr 16 x, Mala Bystřička 20 fr 45 x, Stříteš dal jen na pomoc 10 fr, Zašova taky na pomoc dala 6 fr. Suma 106 co tihodn. tesařom od tohož kostela stavení 1060. Němci tesaře byli ze Šenowa z jičinskeho panství, majstr Zacharyas Gloz, za 6 oken dano 18 fr, všeckej outraty na tenž kostel veselsky ke cti Panu Bohu v Trojici jedinemu a svatemu Martinu počítajíc v sumě 178 fr. (...) tenž kostel veselsky jest staven z nejpřednejši pomoci vysoce urozeneho Pana P. Frantisska Ludvika Žerotina na ten čas dědičného pana na panství rožnovskem a Krasně a v Slesku na Nemodlině a Tylovicich za cisaře pana Karla 6, za papeže Benedikta 13, za biskupa holomuckeho Wolfganga Šrotenbacha, za děkana mezdřického Johanesa Jiřího Buhofera, za faraře rožnovskeho Michala Jozefa Čižmovica, za rektora ten čas zašovskeho, zuberskeho a veselskeho Joanesa Bartoloměja Vranečky, za kostelního hospodaře Mikolaše Malika z Velke Lhoty, které osoby nejvic pomahaly k tomu vystavení Jiřík Korabečny z Malej Bystřičky, Miček Vachnik z Veselej, Miček Hřiva kostelník veselsky...*“

„*Leta 1729 kostel novy vystaveny veselsky dně 23. ledna, byla neděla 3ti po svatych třech kralích, jest posvěcen skrz velebného pana děkana mezdřického Johanesa Bauchofera a dvou panu pateru trinitařu zašovskych, ctihodného totiž patra Karla a patra Fortunata a z největší k tomuž svěcení pomoci dustojně dvojctihodného pana patra Františka Flodra jezovita a misionaria biskupského, tenž dělal kazaní a největší starost o to všecko měl i o traktiu neb obět u fojta veselskeho a taky skrz naklad farníku nalezejících k tomu kostelu - dědiny Veselej, Lhot obuch, Brňova, Malej Bystřičky. K tomuž kostelu veselskemu patří plat každoročni 1 funt vosku ze Stříteža z toho místa, kde kostel stavaval nižej mlyna střítežskeho na břehu. Vranečka nám uchoval i další drobnou noticku vážící se k roku 1736 „na den svateho Martina přivezli novy přelity zvon do veselskeho kostela, važí 160 funtu ninější veselsky.“* V roce 1784 byl císařem Josefem II. povýšen veselský kostel na farní. Patronát nad chrámem převzal *Náboženský fond*, který ustanovil nadání pro místního faráře s kooperátorem. O duchovní správu se zde měl starat čtyřiatřicetiletý kněz P. Karel Kretzmer. Ač původně tvrdil, že ovládá český i německý jazyk, již po několika měsících došlo k jednání o jeho nahrazení osobou ovládající lépe český jazyk, neboť farnost je shledána jako ryze česká. Jako Kretzmerův nástupce byl původně vybrán bývalý cisterciák z Velehradu P. Sebastian Bilimek, dekretem z 12. října 1785 byl ovšem jmenován novým farářem P. Jan Nepomuk Weiser ze Šubířova. I on byl bývalým řádovým bratrem z Velehradu a doba jeho působení ve Veselé se klene mezi daty 26. listopadem 1785 až 24. červencem 1800. Weiser nechal do Veselé dopravit z Velehradu varhany se 14 rejstříky, zvony, bohoslužebná roucha a některé další potřeby. Dva boční oltáře se však již nepodařilo postavit pro nedostatek místa. P. Weiser také dozíral nad stavbou farní budovy, a ačkoli usiloval i o vybudování prostornějšího kostela, jeho touha nebyla naplněna. Již v 90. letech se mohl ve svém pastoračním úsilí opírat veselský duchovní pastýř o pomoc kaplanů. V létě 1793 byl sem za kooperátora ustaven Martin Slavíček. Zatímco faráři v té době

náležel služební plat 400 zlatých ročně, jeho kaplan měl nárok na rovnou polovinu této sumy. O rok později přišel do Veselé jiný kaplan Cyprián Křeček. Soupis veselských kaplanů by byl ovšem značně dlouhý.

Nástupcem P. Weisera se po jeho smrti stal P. Ignác Kresta (1800-1808), který původně sloužil jako kaplan v Chvalkovicích. V roce 1808 byl na uprázdněnou veselskou faru ustaven P. Blažej Kochánek (1808-1819). Do Veselé přišel z Hroznové Lhoty, před jeho nástupem však po kratší čas působil v době neobsazenosti veselské fary jako administrátor též P. Vincenc Kunerth. Nově ustanovený farář P. Kochánek působil v obci v nelehkých letech, bez podpory farníků by za všeobecné drahoty a nedostatku nevyžil a v roce 1819 byl pak přemístěn do Radkova. Jeho nástupcem se stal stavitel dnešního kostela P. Tobiáš Tomášik (1819-1939), který nechal v roce 1820 již velmi sešlý starý dřevěný kostel rozebrat (byl prý natolik ve špatném stavu, že při mši musel kostelník, když přišlo, držet nad knězem deštník)⁵ a nákladem náboženského fondu vystavět na jeho místě nový zděný kostel, který byl zasvěcen opět sv. Martinovi a podle zápisu ve starých listinách měl sloužit „*ke cti a slávě Boží a k spáse duší nesmrtelných*“. Ještě 20. února 1821 byli ve starém kostele sezdáni Josef Tkadleček s manželkou Rosinou. 16. září 1821 byla již nová chrámová stavba za přítomnosti meziříčského děkana a zašovského faráře P. Antonína Hohna vysvěcena.

Zděný kostel měl nejprve jen jeden hlavní oltář, k němuž daroval tehdejší vrchnostenský správce Josef Drobník obraz sv. Martina. V roce 1882 jej však pro sešlost nahradil nový obraz novojičínského malíře Bergera. Jen původní rám zůstal zachován. Teprve v roce 1853 byl vystavěn boční oltář Matky Boží Bolestné. Chrám byl také nákladem náboženského fondu vybaven novými bohoslužebnými předměty. Za P. Josefa Mikulky byla do kostela pořízena křížová cesta. I jeho nástupce P. Josef Pucek pamatoval na zlepšování výbavy kostela. Dědictví po rodičích mu umožnilo štědře podporovat chudé farníky, značné obnosy věnoval i kostelu a faře.

Místní faráři byli ve vsi nesmírně oblíbeni, šířili osvětu a vzdělanost a byli považováni za přirozené authority. V 50. letech 19. století ve farnosti působil P. Josef Infanger. Pro budoucí generace zachoval nejen několik drobných zpráv z historie farnosti, ale zasloužil se také o doplnění kostelního inventáře o nové předměty. Duchovní život ve farnosti povznesl svatými misiemi. Během jeho působení se Veselá dokonce na nějaký čas stala i sídlem valašskomeziříčského děkanského úřadu. Například P. Josef Pucek (1861-1878) byl horlivým knězem i národovcem, který vedl své farníky k pokroku v rolnictví, snažil se také přesvědčovat zdejší obyvatele o prospěšnosti pravidelné školní docházky jejich dětí. Za jeho působení bylo ke kostelu vybudováno 114 schodů z obyčejného kamene, vysázena alej lip a hřbitov byl obehnan kamennou zdí (1870).⁶ Sedláci a mlynář stavěli schody na 6 kroků, chalupníci a pasekáři na 3 kroky. Nejvyšší schod postavil sám tehdejší kaplan Florián Tomek, který rovněž s pomocí mládenců zasázel po obou stranách schodiště lipové stromy. Do té doby vypadal veselský hřbitov stejně jak v předešlých staletích a byl veden podle starého křesťanského zvyku. Hřbitov tvořil neurovnaný břeh bez ohrady před i za kostelem, hroby byly bez ladu a skladu, zarostlé travou a bez křížů. Bylo zde již pochováváno několik pokolení a staré hroby stále ještě přijímaly nové spáče. Vnukům se ustýlalo v hrobech dědů, jejichž kosti svázané v uzlíčku z bílého plátna vkládaly se k nové rakvi a zasypávaly se společně vrstvou země.

O nelehké službě kněží ve veselské farnosti svědčí i dopis P. Petra Lubojackého z roku 1898: „... *pracuji již sedmý rok na jedné z nejobtížnějších štací v diecési. Neschůdné cesty, veliká vzdálenost, samé kopce a hory, v zimě náledí a děsné vichřice stěžují duchovní správu náramně. V zimě, v letě, ve dne v noci všady se musí jít pěšky. Není tudíž divu, že při takových poměrech i sebe silnější se brzy strhá. I nižepsaný utrpěl ve Veselé na zdraví velice. A k tomu měl nižepsaný to neštěstí, že 4. února 1898 jda do Brňova do školy na náledí upadl a levou nohu strašně si pochroumal.*“

⁵ Posledním sezdáním párem ve starém dřevěném kostele byli 20. 2. 1821 Josef Tkadleček se ženou Rozinou z Malé Lhoty čp. 30, kteří pak při 50letém jubileu vysvěcení kostela v roce 1871 oslavili v novém stánku svou zlatou svatbu.

⁶ Urovnání hřbitova a stavbu kamenné ohrady financovaly přífařené obce Velká a Malá Lhota a Brňov. Obec Veselá platila schodiště.

Již v roce 1900 začaly být vyvíjeny snahy o reorganizaci hřbitova, včetně výběru vhodněji položeného místa v blízkosti kostela. Takto upravený hřbitov měl vykazovat všechny náležitosti – tj. ohrazení a centrální kříž. Původně bylo plánováno dokončení všech prací ke konci září 1900, kdy probíhaly v obci svaté misie. Jak ovšem tehdejší duchovní správce poznamenal, „...*proti místu (na blízku školy) a proti připsání kostelu zuřivě agitoval veselský učitel, ale přes všechny překážky a obtíže dosáhl níže psaný šťastně řečených úspěchů. 29. července 1900.*“ Ačkoli arcibiskupství vydalo souhlas s vysvěcením hřbitova již 7. srpna 1900, nakonec k němu nedošlo. Chybělo ohrazení i vstupní branka. A tak až s odstupem deseti let mohl být díky mnohaletému úsilí P. Josefa Segeta (1908-1915) konečně zřízen a vysvěcen blízko kostela nový hřbitov, protože stávající starý již kapacitně nevyhovoval.⁷ Hlavní kamenný kříž pro něj věnovali manželé Čapkovi z fojtství. Nový hřbitov byl ohraničený živým plotem. Také starý veselský hřbitov se dočkal vylepšení, když byl osázen ovocnými stromy. Šest jabloní podél hlavní cesty se časem rozrostly do šířky a jejich větve chránily hroby pod nimi vykopané. V květnu nádherně kvetly a na podzim přinášely hojně ovoce. Jak v žertu poznamenává veselský farář P. Štíhel (1935-1940), veselští faráři měli větší užitek ze svých mrtvých farníků než ze živých. Za jeho působení byly oba veselské hřbitovy uvedeny do lepšího stavu. Hroby byly urovnány, cestičky posypány drtí a nepěstěný živý plot kolem nového hřbitova byl odstraněn a nahrazen plotem drátěným, který byl na naléhání památkářů osázen živými keři. V té době se kamenná zídka kolem kostela již místy rozpadávala, lepší hradbou byly tak tehdy již letité kaštiny, které hřbitůvek bránily svými rozložitými větvemi před přístupem zimy a ostrých větrů. Také schodiště směřující ke hřbitovu lemované krásnými vzrostlými lípami bylo v té době již ve špatném stavu, neb schody byly pokřivené podrostlými kořeny, pomalu se rozpadávaly a lidé radši chodili po vedlejší cestě.⁸ Vchod hlavní, ze západní strany, i od schodiště byly opatřeny brankami v románském slohu. Podle slov P. Zapletala (1942-1947) dbali farníci na okrasu hrobů více než v dřívějších dobách. Nad hroby stavěli kamenné kříže, jejichž postavení činilo kameníkům pro vysokou polohu hřbitovů velké potíže, a na rovy sázeli květiny. Jejich zalévání bylo pro velkou vzdálenost skoro nemožné, proto byly pěstovány jen květiny, které „*vyčkají, až oblaka sama je zalejí*“. Celý hřbitov tak dle jeho slov připomínal „*pravou zahradu zelnou*“.

I ve 20. století čekalo na veselské duchovní pastýře nemálo práce a starostí o rozvoj jejich farnosti. P. Josef Seget (1908-1915) tak v obci v roce 1909 založil *Záloženský spolek*, v němž zastával dokonce funkci pokladníka. Byl i zdatným štěpařem. Nezapomínal ale ani na péči o kostel, pořídil pro něj nové lavice, dlažbu. Opravy se dočkala také omítka. Na sklonku svého života dosáhl postu čestného kanovníka. Segetův nástupce P. Jan Podmoklík (1915-1935) se zase během dvacetiletého působení zasloužil o vybudování nové školní budovy, četné opravy proběhly v době jeho působení také v kostele.

Rostislav V. Němejc
Daniel Drápala

Jak vypadá areál kostela sv. Martina dnes

⁷ Prvním pochovaným nebožtíkem zde uloženým byla Marie Křenková z Veselé čp. 52, která zde byla pochována dne 29. 9. 1910.

⁸ Razantních oprav se však obyvatelé Veselé dočkali až v letech 2004-2006. Na podzim 2004 byla 134letá alej starých, avšak již nemocných lip vykácena (společně se čtveřicí 200letých líp před hlavním vchodem do kostela a dalšími stejně starými lípami před vstupem ze schodiště na veselský starý hřbitov). Na jaře 2005 pak byly pařezy i s kořeny z již bývalé aleje odstraněny těžkou technikou a staré kamenné schody byly nahrazeny během léta schodištěm novým. Na jaře 2006 pak úpravy kolem schodiště pokračovaly, když byla vysázena nová alej a bylo vybudováno nové parkoviště. Prostor kolem kostela (s novou krásně zářivě žlutou fasádou z roku 2003) tak dostal důstojný kabát. V létě 2008 byl nově zbudován chodník na novém hřbitově včetně chodníku k hlavní bráně před veselským kostel. Během jara a léta 2009 pak byl vybudován chodník od hlavních kostelních vrat po dolní vchod starého veselského hřbitova, díky čemuž se lidé již nebrodí a nekloužou během zimních plískanic v blátě. Na podzim 2009 pak byl do Dušiček natřen plot kolem starého hřbitova včetně vrat (v zelené barvě). Pro snížení hladiny spodní vody z důvodů zavlhání obvodového zdiva kostela byla kolem kostela provedena drenáž shora upravená jako okapový chodník z kačírku (drobné oblázky).

Kostel sv. Martina s farou a hřbitovem stojí vysoko na horním konci osady Veselá, tvoří významný krajinotvorný prvek a jsou z daleka viditelnou dominantu této osady. Kostel i fara jsou zapsány do Ústředního seznamu nemovitých kulturních památek České republiky pod rejstříkovým číslem – kostel 100284 a fara 100285. Jsou to nejstarší stavby osady Veselá.

Dříve postavená budova fary s přilehlou brankou je pozdně barokní objekt. Je to přízemní z cca ½ podsklepený trojtraktový objekt obdélného půdorysu s mansardovou střechou, krytou eternitovými šablonami. Je vybudovaný na vysokém soklu, který vyrovnává svažitosť terénu. Severní symetricky řešené pětiosé průčelí má uprostřed přízemí vchod přístupný z terénu dvouramenným schodištěm. V hlavní ose čelní strany střechy je osazen segmentovitě ukončený štítový vikýř s konkávně vybranými stranami, prolomený oknem s půlkruhovým záklenkem. Mimo to je půda prosvětlena třemi novodobými vikýřovými střešními okénky umístěnými v osách dalších tří stran. Mansardová konstrukce krovu je tvořena stojatou stolicí, vyšší a nižší část střechy je oddělena dřevěnou profilovanou mansardovou římsou. Pro účely vytápění budovy slouží dvě masivní průlezná komínová tělesa. Vytápění je možné na tuhá paliva i zemní plyn. Objekt má i elektrickou a vodovodní přípojku, odkanalizován je do septiku za budovou.

Budova je z podstatné části v pronájmu /ubytování rodiny/, jen levý trakt přízemí slouží jako zázemí pro aktivity farnosti.

Jak vyplývá ze záznamů ve farních kronikách, byl objekt v průběhu let mnohokrát opravován či “vylepšován“, aby se zlepšoval jeho technický stav a zejména životní podmínky pro ubytování duchovního správce. Po smrti posledního duchovního správce farnosti P. Alfréda Pchálka v r. 1987 již opravy objektu stagnovaly.

Mansardová střecha, jejíž oprava byla v minulých dnech dokončena, prodělala rovněž řadu oprav – zejména oprava a výměna krytiny. Podle záznamů v kronikách farnosti byla v roce 1874 střecha fary nově pokryta a v roce 1909 byla střecha opravena. V roce 1947 byla střecha fary nově pokryta eternitem, 17. 8. 1985 byla krytina střechy znova opravena. Za těch více než 200 let, přes uvedené dílčí opravy či nové překrytí, do střechy mnohokrát zatékalo. Poslední křehká eternitová krytina stará přes 60 let již byla v naprosto havarijním stavu - místy byla poškozená, prorostlá mechem nebo scházela. Tomu přispívala i velká osová vzdálenost krokví (místy přes 150 cm) a pronesené bednění. Původní krytina střechy byla pravděpodobně šindelová na latění, kde větší vzdálenosti krokví nevadily. V havarijním stavu byla i podstatná část klempířských prvků střechy.

To vše způsobovalo zatékání do půdního prostoru a zejména konstrukcí krovu, které už byly včetně pozednic, mansardové římsy /z části už provizorně doplněné plechem/, částí krokví a bednění místy napadeny hnilobou, dřevokaznými houbami či hmyzem. Zatékání přes stropní konstrukce už bránily jen místy postavované nádoby – což nemohlo být dlouhodobější řešení, hrozilo už i poškození stropů.

V havarijním stavu byly také masivní komíny, které bylo nutno podle revizní zprávy přezdít. Díky jejich provizorní opravě bylo alespoň zabráněno přímému nebezpečí vzniku požáru. Opravit bylo nutno také zdivo a omítky štítového vikýře nad vstupem.

Oprava (či spíše odstranění havarijního stavu) střechy spočívala v demontáži krytiny včetně klempířských prvků a hromosvodu a v demontáži proneseného bednění. Následně ve výměně poškozených dřevěných prvků krovu a jejich částečném doplnění v rozsahu provedených průzkumů včetně části zdobné profilované mansardové římsy z jižní strany. Dále z opravy – přezdění komínových těles a opravy poškozeného zdiva a omítek štítového vikýře. Provedení nového bednění z prken tl. 40 mm. Provedení nového opláštění střechy z eternitových šablon červené barvy v rozměrech 40 x 40 cm položených francouzským kladením, včetně půlkruhových hřebenáčů z téhož materiálu a souvisejícího provedení nových klempířských prvků z eloxovaného hliníku, hromosvodu a střešních oken. Oprava byla provedena v maximální míře jako replika původních úprav.

O opravu střechy usiloval už minulý duchovní správce farnosti P. Vojtěch Daněk, z finančních důvodů však přípravu opravy zastavil. Se současným duchovním správcem otcem Jiřím Poláškem

jsme připravovali opravu už na rok 2010. Ve výběrovém řízení jsme vybrali zhotovitele stavby – firmu CONSTRUCTUS s.r.o. z Frýdku Místku, zajistili přípravu potřebných průzkumů, dokumentací stanovisek a povolení a požádali o dotace z Havarijního programu Ministerstva kultury a z Fondu pro obnovu kulturních památek Zlínského kraje. Žádnou z uvedených dotací se nepodařilo získat, proto jsme rovněž akci zastavili.

Přípravu jsme obnovili znovu pro rok 2011. Požádali jsme o účelovou dotaci Obce Zašová ve výši 100 000,- Kč, o dotaci z Církevního grantu Nadace Děti-Kultura-Sport 230 000,-, o dotaci 300 000,- z Havarijního programu Ministerstva kultury přes Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži a dotaci 500 000,- z Fondu pro obnovu kulturních památek Zlínského kraje. S výjimkou porozumění a dotací od Obce Zašová - úhrady části nákladů na řezivo ve výši 104 000,- Kč za rok 2010 a dotace ve výši 100 000,- Kč na rok 2011, nám opět žádná z požadovaných dotací nebyla přidělena.

Chopili jsme se proto poslední možné příležitosti – získat dotaci od Ministerstva kultury ČR z programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností, tedy Města Valašské Meziříčí v předpokládané výši 275 000,- Kč. To si však vyžádalo provedení nových průzkumů, zpracování nové projektové dokumentace a zajištění všech nových vyjádření a dokladů včetně nového Závazného stanoviska památkové péče. Doufáme, že alespoň tentokrát bude naše snaha korunována úspěchem.

Ve výběrovém řízení na realizaci akce v tomto roce byla vybrána společnost H & B delta, s.r.o. ze Vsetína s nejnižší cenovou nabídkou a byla s ní uzavřena Smlouva o dílo (odsouhlasená Arcibiskupstvím olomouckým) na realizaci opravy s rozpočtem 1 340 000,- Kč v termínu od 1. 6. do 12. 8. 2011.

Pro snížení velké ceny díla, zajišťovali řadu prací veselští farníci sami. Zejména stavbu a dílčí přestavby lešení, impregnaci řeziva na opravy krovů a bednění, přezdění komínových těles včetně hlavic, opravy zdiva omítek a členité římsy štítového vikýře, opravy fabionové římsy, opravu krovu a střechy zádveří zadního vstupu apod. Za tuto příkladnou brigádnickou výpomoc je třeba zúčastněným farníkům poděkovat. Zejména je pak nutno veliké díky vyslovit veselské kostelnici paní Ludmile Slavíkové, která obětavě vše organizovala, vytvářela podmínky a sama pracovala s velkým nasazením. V neposlední řadě je zapotřebí poděkovat i jejímu bratrovi panu Pavlu Palátovi, který prováděl zednické a jiné řemeslné práce.

Opravená střecha fary daleka září červenou barvou eternitových šablon, vyšší a nižší část střechy je oddělena bílou mansardovou římsou a klempířské prvky jsou světle zelené. Až se podaří i zamýšlená oprava fasády s nátěrem shodným s barvou kostela a s bíle zbarvenými fabionovými římsami pod střechou i bílou římsou mansardového vikýře, zaskvěje se celý areál kostela sv. Martina ke cti a chvále Boží a ke cti veselských farníků i celé obce Veselá.

Později postavený kostel sv. Martina byl již vybudován ve slohu románském jako orientovaný jednolodní kostel s pravoúhlým odsazeným závěrem, se sedlovou střechou krytou kunínskou pálenou taškou. Věž je hranolová, mírně předsazená hlavnímu průčelí v podobě rizalitu. Je ukončena cibulovou bání, krytou plechem. Plocha zdí kostela je členěna lizénami, dosedajícími na sokl. Korunní římsa je nevýrazná. Hlavní průčelí je členěno pouze lizénami, mělkým rizalitem věže, soklem a římsou. Rizalit je v ose prolomen segmentovitě zaklenutým pískovcovým portálem hlavního vstupu s vrcholovým klenákem, nad kterým je úsek římsy a nad ní segmentovitě zaklenuté a dodatečně zaslepené okno. Vstupní empírové dveře jsou dřevěné, dvoukřídlové, s plným záklenkem, provedeným v paprscitém dekoru. Severním stěna lodi má v ose umístěn boční vstup v pravoúhlém portálu s klenákem s růžicí. Loď je prosvětlena dvojicemi oken se segmentovými záklenky a novodobými figurálními vitrážemi. Stejný typ oken je i v presbytáři, který je v ose kostela osvětlen malým kruhovým okénkem. Na jižní straně přiléhá k presbytáři přístavba zákristie na obdélném půdoryse, krytá plechovou střechou. Na hlavní vstup navazuje úzký prostor zádveří, oddělený dřevěnou příčkou s dvoukřídlovými dveřmi. Kruchta je nesena dvojicí pilířů, které nesou trojici segmentových oblouků. Prostor podkruchtí je sklenut pruskými klenbami na pásech, které jsou v rozích probrány konvexně vzdutými úseky zdí. Na

epištolní straně podkruchtí je v takto vytvořeném prostoru umístěno vřetenové dřevěné schodiště. Na evangelijní straně podkruchtí je prostor zpovědnice. V lodi je položena kobercová dlažba. Lavice jsou novodobé. Loď s přízemními pilastry s římsovými hlavicemi je zaklenuta dvěma poli pruských kleneb na pasech. Presbytář je odsazen vítězným obloukem a sklenut českou plackou. Výmalba lodi a kněžiště je novodobá. V souladu se Závažnými stanovisky památkové péče byly v roce 2010 z důvodů vlhkosti v podkruchtí odstraněny dřevěné obklady a odstraněny nesoudržné omítky. V tomto roce bylo vyschlé zdivo znovu omítnuto. Do dřevěné příčky zádveří hlavního vstupu pak byla osazena ozdobná kovaná mříž pro možnost větrání kostela v letním období.

Na stěnách lodi a presbytáře jsou zastavení křížové cesty z 19. století, na přízemních pilířích jsou umístěny sochy Božské Srdce Páně a Neposkvrněné srdce Panny Marie. Na evangelijní straně je oltář Piety se sochou sv. Josefa a na epištolní straně s obrazem Vyučování Panny Marie se sochou Panny Marie Lurdské.

Na epištolní straně triumfálního oblouku je umístěna kazatelna, křtitelnice a sousoší Kristova křtu, pocházející pravděpodobně z doby výstavby kostela (1820-1821). Tento soubor movitých památek je zapsán do Ústředního seznamu kulturních památek ČR pod rejstříkovým číslem 100286.

Další výbavou kostela je soubor evidovaných movitých kulturních památek (nezapsaných do Ústředního seznamu KP). V kněžišti je nad svatostánkem zavěšen oltářní obraz sv. Martina s širokým zlaceným rámem tvořeným bohatou dekorací. Po stranách rámu byly 4 velké dřevěné, polychromované plastiky andělů a nad rámem 4 hlavičky andělů. Plastiky andělů a jedna z hlaviček byly pro špatný až havarijní technický stav (silné poškození dřevokazným hmyzem) uskladněny na faře a připravuje se jejich restaurování. Tento soubor má evidenční číslo 848. Památkou s e.č. 848a je zděná mensa s dřevěným svatostánkem. Po stranách oltáře pak jsou sochy sv. Šebestiána s e.č. 849 a socha sv. Rocha a e.č. 850. Poslední památkou pak je rokokový rám u obrazu sv. Anny (Vyučování Panny Marie) s e.č. 851. Dřevěné součásti movitých památek jsou všechny poškozeny dřevokazným hmyzem a potřebovaly by všechny postupně nákladné statigrafické průzkumy a restaurování, což je však jsou v současné době nad finanční možnosti farnosti.

Pavel Jaška, technický administrátor valašskomeziříčského děkanátu

Ze současnosti veselské farnosti

Historie se opakuje. Jak tomu bylo v roce 1666, kdy pětkrát do roka docházel rožnovský farář sloužit mši svatou do veselského kostelíka, tak je tomu i dnes: od roku 2009 doposud dojíždí rožnovský farář se svými kaplany několikrát za týden sloužit božimu lidu ve Veselé⁹. Bylo to původně řešení provizorní, do doby než se nemocný farář P. Vojtěch Daněk uzdraví. Ale po uzdravení ze zákeřné nemoci se o. Vojtěch už do Zašové nevrátil, nastoupil do Březové u Uherského Brodu, a tak obě farnosti zůstaly nadále bez sídelního kněze.

Situace se podstatně mění v r. 2011, kdy dekretem olomouckého arcibiskupa je od 1. září ustanoven za faráře v Zašové a Veselé P. Jiří Polášek, dosavadní správce rožnovské farnosti.

Citace dekretu

Osobně jsem si tyto farnosti za dva roky dojíždění oblíbil (a věřím, že i rožnovští kaplani), a přestože služba ve třech živých farnostech na Valašsku byla náročná, rád jsem tyto farnosti navštěvoval. Našel jsem ve Veselé farníky upřímné, ochotné pomoci, pracovité, štědré i zbožné, kteří i

⁹ Do jara 2009 spravoval farnost jako excurrent ze Zašové P. Vojtěch Daněk (2000-2009), který pro vážnou nemoc byl této službě zproštěn. Až do léta 2009 spravovali farnosti Zašová a Veselá duchovní z Valašského Meziříčí (P. Pavel Stefan a kaplani P. Václav Altrichter a P. Petr Klimeš). Od 1. 7. 2009 byl dočasným správcem dekretem ustanoven do farností Zašová a Veselá P. Jiří Polášek, farář v Rožnově pod Radhoštěm se svými kaplany – nejprve s P. Mariuszem Karkoszkou a od r. 2010 i s P. Romanem Vlčkem.

z přilehlých vesnic (Malá a Velká Lhota a Brňov) rádi přicházejí na mši svatou hlavně v neděli. Jen jedno mě dosud zaráží: že tak málo nemocných a starých lidí, kteří se nedostanou do kostela, žádá o pravidelnou službu svého kněze (ve Veselé tři a v Zašové také tak). Že by mylně chápali službu kněze jako jakéhosi „posla smrti“?

Jistě, služba kněží ve Veselé např. v roce 1898 byla velmi náročná, protože se všude muselo pěšky (viz výše), ale dnes je to snadnější: s kaplany a jinými farníky každou zimu soutěžíme, kdo vyjede po sněhu autem až na parkoviště nad kostel (410 m n./m.).

Stálo by za to, zhodnotit poválečné období této farnosti až po současnost, ale k tomu tato brožurka neslouží. Je to snad úkol do dalšího jubilea za deset let, dá-li Pán, a bude to úkol nesnadný, neboť i ve farní kronice jsou bílá místa. Pokusím se tedy krátce zhodnotit dva roky našeho působení.

Když jsem převzal farnost v r. 2009, bylo už okolo kostela vybudováno odvodnění kostela, které platila Obec Zašová. V r. 2010 byly zbourány hospodářské budovy vedle fary. Byly v havarijním stavu. Ve špatném stavu jsou také dřevěné sochy andělů, které byly původně umístěny okolo hlavního oltářního obrazu. Jeden anděl prý dokonce spadl na P. Pchálka. Plánujeme restaurování těchto skulptur. Do kostela také přibýly obrazy Božího milosrdenství, který byl zakoupen přímo v centru Božího milosrdenství v Krakově a blahoslaveného Jana Pavla II.

Byl jsem mile překvapen nadšením místního chrámového sboru, který zpívá každý rok na Vánoce a Velikonoce, a který cvičí na faře pod vedením pana Ing. Karla Pekárka a pana Štěpána Macha, veselského varhaníka, který od roku 2004 bydlí na faře se svou ženou Martinou a dvěma dcerami Barborkou a Dorotkou.

Na půdě fary byly dlouhou dobu nádoby různé velikosti, neboť v době dešťů teklo srze děravou střechu. Nevyhovující střecha fary potřebovala nutnou rekonstrukci, jak uvedeno ve zprávě technického administrátora valašskomeziříčského děkanátu, pana Pavla Jašky. O opravu střechy usiloval už minulý duchovní správce farnosti P. Vojtěch Daněk, z finančních důvodů však přípravu opravy zastavil. V roce 2009 jsme opět s chutí rozjeli opravu střechy. Zajistili jsme přípravu potřebných průzkumů, hromadu dokumentací, stanovisek a povolení a požádali o dotace z různých institucí¹⁰. Žádnou z uvedených dotací se nepodařilo získat, proto jsme opět akci zastavili. Letos v r. 2011 je to ještě horší – ve všeobecné krizi se na kulturních památkách šetří. I přesto jsme si začátkem roku řekli: „Teď, anebo nikdy!“ Vlak se rozjel... Byli jsme si vědomi toho, že naše farní společenství na tento úkol nestačí a proto jsme zřídili s povolením Krajského úřadu ve Zlíně zvláštní účet pro veřejnou sbírku, na kterém se od května do července objevilo 360 tisíc korun! Lidé zblízka i zdáli ochotně odpovíděli na výzvu: pomozte nám zachránit jedinečnou veselskou památku, která spolu s kostelem sv. Martina je dominantou na kopci nad obcí! Rekonstrukce střechy tedy začala slibně. Má stát 1.340.000,- Kč. Realizace: 1. 6. – 12. 8. 2011. Dárci, 100.000 fy SOLARTEC., 100.000 darovala neznámá osoba. Obec Zašová věnovala už v roce 2010 dřevo na střechu v hodnotě 104 tisíc korun a v roce 2011 přispěla opět darem 100 tisíc korun. Pan Petr Zajíc z odboru kultury Městského úřadu Valašské Meziříčí vyřizuje dotaci cca 270 tisíc Kč. Hodně se ušetřilo brigádami. Brigádníci z Veselé, z Malé i Velké Lhoty a z Brňova pomohli s lešením, stavbou komínů, přístřešku na faře a s dřevem. Fasáda fary bude také obnovena v barvách kostela.

V sobotu 3. září 2011 bude ve farnosti Veselá významný den. V 10.00 se uskuteční za účasti o. biskupa z Olomouce slavnost **Výročí 190 let od posvěcení kostela sv. Martina ve Veselé**. V této farnosti je to mimořádné setkání po mnoha letech a zároveň také děkovná bohoslužba za dokončení opravy veselské fary a jako poděkování všem dárcům. Po mši svaté bude pohoštění pro všechny pozvané v místní hospodě v kulturním domě.

A. de S. Exupery píše ve svém díle *Citadela*: když chceš sjednotit lidi, postav s nimi věž... Ano, společná práce sbližuje.

¹⁰ Jedná se hlavně o dotace z Havarijního programu Ministerstva kultury přes Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži a z Fondu pro obnovu kulturních památek Zlínského kraje.

Věřím a doufám, že Bůh bude i nadále žehnat této farnosti s útulným kostelem sv. Martina, odkud je nádherný pohled na malebné údolí s řekou Bečvou. Kéž všechno, co se ve farnosti děje, je „*ke cti a slávě Boží a k spáse duší nesmrtelných*“.

P. Jiří Polášek, farář

Tiráž

**190 let kostela sv. Martina ve Veselé u Valašského Meziříčí
29. 8. 1821 - 29. 8. 2011**

Vydala Římskokatolická farnost Veselá

Veselá 2011

Vydání první

Autoři textu: P. Jiří Polášek, Pavel Jaška, Rostislav V. Němejc, Daniel Drápala

Grafika:

Tisk:

ISBN: